

OLE BULL AKADEMIET (OBA)

Mie Berg Simonsen

Notat i evalueringen av statsbudsjettets kap. 320, post 74

Januar 2005

Innhold

Målsettinger	3
Økonomiske rammer	4
Organisering	5
Målgrupper/brukere	6
Aktivitet	6
Plassering i feltet	8
Forvaltningshistorie	9
Vurderinger	9
Litteratur	12

Akademiet ble grunnlagt av Sigbjørn Bernhoft Osa i 1976¹ og omtrent samtidig som Norges Musikkhøgskole ble en permanent vitenskapelig høgskole². Osas initiativ bygget på de ideer Ole Bull selv arbeidet med på 1800-tallet, nemlig et nasjonalt akademi for folkemusikk og folkedans ut fra lokale variasjoner og geografiske særtrekk ved disse musikk- og danseformene (Stubseid 1992:176). Innenfor dette området har Akademiets virksomhet et bredt siktemål som omfatter både kulturformidling og musikkundervisning, i form av faste kursopplegg for musikkstudenter og opplæring i ikke-notefestet musikk (folkemusikk).

Akademiet ligger på Voss og i oktober 2004 sto kultur- og kirkeminister Valgerd Svarstad Haugland for den offisielle åpningen av Akademiets nybygg.

Kursvirksomheten ved OBA ble i 2002 evaluert på oppdrag av Utdannings- og forskningsdepartementet (Borgen 2003)³. Denne evalueringen er et viktig grunnlag for dette notatet, likeledes den litteratur om OBA som er referert i litteraturlisten bak. OBA sendte en egnevaluering til Norsk kulturråd i mai 2004 og har svart på oppfølgingspørsmål. I tillegg har jeg innhentet opplysninger fra rapporter og søknader i Norsk kulturråds arkiv, fra saksbehandlere og enkelte andre informanter samt fra Akademiets internettsider

Målsettinger

På sine hjemmesider presenterer Ole Bull Akademiet disse målene for sin virksomhet:

formidling av kunnskap om og gje opplæring i norsk folkemusikk på høgskular og universitet,

i samarbeid med Griegakademiet, å gje utdanning på universitetsnivå til folkemusikkutøvarar,

å vere ein møtestad mellom folkemusikk og andre musikkgenrar,

---

¹ For øvrig samme år som Sigbjørn Bernhoft Osa fikk Norsk kulturråds ærespris.

² Norges Musikkhøgskole ble etablert som provisorisk høgskole i 1973 og som permanent vitenskapelig høgskole fra 1977. KUF 1999: kap. 4.

³ Evalueringen gikk ut på å kartlegge om ”kurstilbudet er tilpasset og dekker behovene ved de høgskolene og universitetene som driver musikkutdanning” og ”hvordan kurstilbudet som er beregnet på studenter og lærere ved universitet og høgskoler er finansiert og prissatt, herunder om det kreves inn egenandeler og i tilfelle hvem som betaler egenandelen”, s. 9.

å formidle kunnskap om norsk folkemusikk til interesserte frå andre land. Gjennom gransking, publisering og studentutveksling vil Akademiet gjere sitt til å auke kunnskapen om norsk folkemusikk og folkedans⁴.

Som bakgrunn for evalueringen av kursvirksomheten i 2002, skrev UFD at Akademiet både har et kulturpolitisk og et utdanningspolitisk siktemål, og at formålet med tilskuddet fra dette departementet er

å bidra til at det avholdes kurs i norsk folkemusikk for studenter og lærere ved universiteter og høyskoler.⁵

Også i sin søknad om tilskudd for 2003 fra post 74, Norsk kulturråd, framhever OBA utdanningsaspektet, i form av kurs og undervisning på høyere nivå:

halde oppe tilbodet til dei høyskulane som har kursa her obligatorisk, og om mogeleg kunna sei ja til andre skular som ynskjer å nytta tenester herfrå,

og

vidareutvikla Spelemanns og kvedarskulen saman med Griegakademiet, og framhaldande stå inne for vår del i samarbeidet med høyskulen Stord/Haugesund om etterutdanning.

Tilsagnsbrevet fra Norsk kulturråd inneholder ingen formulert målsetting for tilskuddet.

Økonomiske rammer

Da OBA startet sin virksomhet i 1977, var det offentlige tilskuddet på kr. 60.000⁶. I 2004 er dette offentlige driftstilskuddet på til sammen kr. 4 355 000 fra 4 ulike parter: Norsk kulturråd, post 74, står for 58%, Utdannings- og forskningsdepartementet/UFD for 34%, mens Hordaland fylke og Voss kommune til sammen dekker 8%. For 2005 søker OBA om kr. 2 800 000 fra post 74, mens tilskuddet i 2004 var på kr. 2 535 000.

Andre finansieringskilder er studiepoengmidler (fra Universitetet i Bergen), noe prosjektmidler samt tilskudd fra høyskoler, universitet og studenter som bruker OBAs kurs, i 2004 til sammen kr. 1 260 000. Det samlede driftsbudsjett for 2004 er

---

⁴ www.olebull.no, 13.9.2004.

⁵ Prosjektdirektiv for evaluering av statstilskudd til Ole Bull Akademiet. Utdannings- og forskningsdepartementet, februar 2003.

⁶ Kirke- og undervisningsdepartementet kr. 30 000, Hordaland fylkeskommune kr. 15 000 og Voss kommune kr. 15 000, Stubseid, 1992, s. 176.

på kr. 6 300 000⁷. I følge budsjettøknader til Norsk kulturråd inngår det også mye frivillig, dvs. ubetalt arbeid, i virksomheten ved OBA.

I tillegg til de offentlige tilskuddene, betaler altså høyskoler og universiteter en fast sum for de kurs deres studenter tar, og studentene betaler selv for kost og losji. I prinsippet skal kurstilbudet gis til selvkost, men i praksis subsidieres hver students opphold med vel kr. 500⁸.

Det er ikke mulig å anslå hvordan Akademiets tilskudd og inntekter er fordelt mellom de forskjellige utdanningstilbudene eller delene av virksomheten. Men det brukes nok flere ressurser på folkemusikken enn på folkedansen, både når det gjelder undervisningstimer, ansatte og midler.

Organisering

OBA er ”en selvstendig institusjon”⁹, i form av en stiftelse med et offentlig oppnevnt styre¹⁰.

Da virksomheten startet i 1977 var det uten stillinger, og først på midten av 1980-tallet fikk Akademiet fast tilsatt administrativ og faglig leder (Stubseid 1985, s. 135). I dag (2004) har Akademiet 7 ansatte som arbeidsmessig utgjør 4.3 årsverk til sammen. Til disse stillingene ligger Akademiets faglige ledelse og administrasjon, mens det meste av kursvirksomheten gjennomføres ved hjelp av en rekke engasjerte kursleder, forelesere, lærer og instruktører, for en stor del rekruttert blant aktive folkemusikkutøvere.

OBA har et formalisert undervisningssamarbeid med Institutt for musikk/Griegakademiet ved Universitetet i Bergen og med Høgskolen Stord/Haugesund. Fra 2003 har tilskuddet fra UFD vært gitt gjennom Universitetet i Bergen, i form av øremerkete midler, for slik å knytte Akademiet og universitetet/Griegakademiet tettere sammen.

---

⁷ Inne i denne summen ligger også kr. 620 000 i overførte midler fra foregående år.

⁸ Spord Borgen, 2003, s. 7-8.

⁹ Prosjektdirektiv, UFD, febr. 2003.

¹⁰ www.olebull.no, 13.9.2004: Styret har denne sammensetningen: 2 fra Voss kommune, 1 fra Landslaget for spelemenn, 1 fra høyskulane, 1 fra UiB/Grieg-akademiet og 1 fra de ansatte.

Akademiet har dannet et eget næringssselskap, Kringsjå a/s, som har stått for utbygging av OBAs hus og eiendom på Voss, som ble testamentert av Sigbjørn Bernhoft Osa. Byggearbeidene startet våren 2003, og innflytting i utbygde lokaler skjedde høsten 2004. I følge arbeidsprogrammet for 2005 skal alt salg av bøker, plater, instrumenter m.v., samt studentenes betaling for kort og losji, i framtiden gå gjennom dette næringssselskapet og således bli skilt ut fra Akademiets undervisningsvirksomhet.

Målgrupper/brukere

OBAs viktigste målgruppe er studentene på Akademiets kjerneområde og egenutviklede undervisningstilbud, nemlig Spelemanns- og kvedarskolen. Dermed er det musikkstudenter ved høyskoler og universitet. Men målgruppen strekker seg både nedover og oppover i alder; fra klasser i grunnskolen til lærere og andre voksne som vil etterutdanne seg eller skaffe seg kunnskap om norsk folkemusikk og folkedans.

Så vel Akademiets spesielle undervisningsopplegg og – tilbud, som den vide målgruppen sier noe om OBAs egenart, nemlig det brede formidlingsperspektivet som Akademiet har på norsk tradisjonskultur.

Aktivitet

Formidling og undervisning ved Ole Bull Akademiet foregår i henhold til to ulike tradisjoner, dels en tilnærmet vanlig undervisningssituasjon med få lærere, flere studenter og skrevne noter, og dels en tilnærmet mester-svenn-tradisjon for å formidle en særskilt erfaringskunnskap (Stubseid 1992:190).

OBAs aktivitet har vokst betraktelig, både hva gjelder omfang og bredde, i de årene det har vært i virksomhet; fra ett kurs i 1977 til 21 ukekurs og 9 undervisningssamlinger i 2003, ved siden av enkeltstående undervisningsprosjekter, publiseringsvirksomhet av forskjellig slag, samt avvikling av den årlige Osa-festivalen og engasjement i Voss folkemusikksamling.

I 2003 hadde ukekursene til sammen 500 studenter fra 23 forskjellige institusjoner/studentgrupper, kursene ble gjennomført ved hjelp av 31 lærere og

foregikk i Akademiets lokaler i Voss. Mange av OBAs kurs inngår som obligatoriske deler av det pensum studentene skal gjennom ved sine respektive læresteder.

Undervisningssamlingene inngår i den delen av Akademiets undervisning som har navnet Spelemanns- og kvedarskolen, de går over 4 - 8 dager og blir til dels holdt ulike steder¹¹. Spelemanns- og kvedarskolen (startet i 1996) er et universitetsstudium (Tradisjonsmusikk I) for folkemusikkutøvere, og tilbys i samarbeid med Institutt for musikk/Griegakademiet ved Universitetet i Bergen. Det blir tatt opp nye studenter hvert annet år, studiet gir 120 studiepoeng og kan kombineres med andre fag. Fra 2004 er det mulig å ta et to-årig påbyggingsstudium (Tradisjonsmusikk II) som gir en bachelorgrad i folkemusikk.

OBA engasjerer seg også i enkeltstående undervisningsprosjekter i samarbeid med andre instanser innen folkedans/folkemusikk/undervisning; som i 2003 med Voss Spelemannslag og Voss kommune om danseprosjektet Kjepphesten for 4. og 5. klasser på i alt 16 skoler¹².

Den årlige Osa-festivalen¹³ går over en helg og inneholder kurs, seminarer og konserter med så vel klassisk musikk som folkemusikk. Den gikk av stabelen første gang i 1991 og arrangeres altså for 14. gang i år (2004)¹⁴.

Voss folkemusikksamling er etablert og blir drevet av OBA i samarbeid med Voss Spelemannslag. Noe mer om virksomheten?

Alt i alt driver altså OBA en sammensatt virksomhet, selv om undervisning er et klart kjerneområde som legger beslag på det aller meste av driftsmidlene. Denne gis på forskjellige nivåer; ved siden av å bestå av obligatorisk stoff ved en rekke læresteder samt universitetskurs med studiepoeng, retter den seg for eksempel også mot skoleklasser.

---

¹¹ I 2003 i Voss, Bergen, Trondheim og Kokkola.

¹² Årsmelding 2003 for Stiftinga Ole Bull Akademiet, s. 6.

¹³ Den arrangeres av OBA i samarbeid med Voss Spelemannslag, Orkestret Fossegrimen og Voss Ungdomslag.

¹⁴ www.olebull.no, sept. 2004.

Plassering i feltet

Tanken bak Ole Bull Akademiet var å etablere et akademi for både folkemusikk og folkedans. I OBAs kurstilbud i dag inngår dans på linje med sang og spilling/instrumentbruk, mens Akademiets undervisning på høyere nivå hittil har vært konsentrert om musikken.

På folkemusikkfeltet har OBA tilbudt organisert undervisning praktisk talt like lenge som Norge har hatt en statlig høyere utdanning i musikk. Selv om denne musikken har vært marginal i den statlige musikkutdanningen, så har OBAs plassering og virksomhet vært sentral hele veien. Akademiet har spilt en avgjørende rolle for legitimeringen av folkemusikken, slik at den fikk en plass innenfor høyere musikkutdanning, på linje med andre musikkjangre.

I mange år fantes det ingen annen undervisning i folkemusikk på høyt nivå, og etter hvert som denne musikkformen er kommet sterkere inn i den offentlige/statlige musikkutdanningen, har OBA opparbeidet seg en sentral plassering i dette utdanningsnettverket:

... svært mange av musikkutdanningsinstitusjonene har samarbeidet med Ole Bull-akademiet og sendt sine studenter til ukeskurs i folkemusikk ved Ole Bull-akademiet (KUF 1999:kap. 4)

Gjennom det formaliserte samarbeid med bl.a. Institutt for musikk/Griegakademiet ved Universitetet i Bergen, og gjennom dette også en integrering av OBAs virksomhet i universitets- og høgskoleundervisningens poeng- og gradsystem, har OBA beholdt og videreutviklet denne sentrale plasseringen. Selv om blant annet Norges Musikkhøgskole og Høgskolen i Telemark/Rauland etter hvert også har noe folkemusikk i sitt undervisningstilbud, fungerer Ole Bull Akademiet som et helt vesentlig supplement, ikke minst ved at undervisningen ved OBA bygger på andre slags pedagogiske opplegg og prinsipper. Akademiets virksomhet betyr både større bredde og tyngde for folkemusikkutdanningen i Norge.

I Akademiets egenevaluering heter det:

OBA har ein klår profil, og arbeidsoppgåvene er vel definerte. Vi har funne vår plass når det gjeld formidling av norsk folkemusikk og –dans. Vi utvidar stadig tilbodet (også geografisk ..). Det same gjelder studiedelen – vi er den einaste institusjonen som har eit slikt tilbod (også i eit nordisk perspektiv). Men nye oppgåver står klar: Prosjekt, utøvarstudium i folkedans, felemakarverkstad.

OBA samarbeider også med ulike organisasjoner på folkemusikk- og folkedansfeltet, som Voss Spelemannslag og Rff-senteret (Rådet for folkemusikk

og folkedans). Det sitter en representant for Landslaget for spelemenn i Akademiets styre, og man arbeider med planer om et utøverstudium i dans i samarbeid med danseforsker Egil Bakka, dalig leder av Rff-senteret og tilknyttet NTNU- Trondheim.

Forvaltningshistorie

Ole Bull Akademiet fikk altså statlig støtte første gang i 1977 (kr. 30 000), og den kom over Kirke- og undervisningsdepartementets budsjett, fra det daværende Kulturkontoret. Senere er statlige tilskudd kommet både fra det departement som forvalter kulturbudsjettet og det som forvalter utdanningsbudsjettet. Det er ikke klart om dette har vært et resultat av selve departementsdelingen, dvs om det på et tidspunkt ble en deling av tilskuddet til OBA mellom ulike kontorer i det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet, eller om tilskuddet fra UFD er kommet etter at utdanningssektoren ble skilt fra kultursektoren i forvaltningen.

På 1990-tallet ble forvaltningen av tilskuddet fra Kulturdepartementet overført til Rikskonsertene, før det så ble delegert til Norsk kulturråd fra 2000. Tilskuddet fra UFD over utdanningsbudsjettet blir fra 2003 tildelt som øremerkete midler gjennom Universitetet i Bergen.

Det virker uklart hvorfor det statlige tilskuddet til OBA er delt mellom kultur og utdanning på den måten det er, og det finnes heller ikke begrunnelser i dagens tildelingspraksis for hvorfor kulturtilskuddet er nesten dobbelt så stort som utdanningstilskuddet, når OBA har en klar profil og plassering som utdanningsinstitusjon. Antakelig skyldes dette historiske, og i denne sammenheng, tilfeldige årsaker.

Vurderinger

I tråd med sine historiske røtter og sine målsettinger har Ole Bull Akademiet et bredt perspektiv på sin virksomhet innen folkemusikk og folkedans; Akademiet vil både bevare, utvikle og formidle.

Ut fra dette har Akademiet opparbeidet seg en sentral posisjon i utdanning i folkemusikk og til dels også folkedans. Faglig sett er virksomheten ved OBA vurdert høyt, den er tilpasset de omlegginger av høyere (musikk)utdanning som har funnet sted de senere årene og evalueringen fra 2002 konkluderer bl.a. med at OBA har et stort ekspansjonspotensial som utdanningsinstitusjon, at Akademiet innfrir krav til høyere utdanning og bør ha økonomiske rammer i forhold til det (Borgen 2003: 35-36). Med hensyn til behovet for utdanningstilbud i folkemusikk, uttalte Boysen-utvalget:

For folkemusikkutøvere er utdanningskapasiteten i dag svært liten, og etter utvalgets vurdering vil behovet for utdanning av rene utøvere også i framtiden være relativt beskjedent. Det kan likevel være grunnlag for en viss økning av utdanningskapasiteten. For både rytmiske studier og folkemusikkstudier er det viktig at disse bygges opp i de eksisterende institusjonene, slik at det ikke opprettes nye små institusjoner ....” (KUF 1999: kap. 8).

Dette tilsier at det samlede statlige tilskuddet til OBA må føres videre på minst samme nivå som i dag. Både historien og dagens virksomhet tilsier at OBA bør betraktes som en fast utdanningsinstitusjon og få tilsvarende økonomiske rammer.

I denne sammenheng, dvs. i en evaluering av OBA som en del av post 74 og Norsk kulturråds forvaltningsområde, må man imidlertid også spørre: Fra hvilke(n) del(er) av statsbudsjettet er det logisk og fornuftig at OBA får sine tilskudd, ut fra sine målsettinger og sin overveiende utdanningsmessige profil?

Fra Akademiets side er det selvsagt viktig at det samlede tilskudd ikke blir mindre, og at forutsigbarheten i de årlige bevilgninger opprettholdes.

I forhold til Norsk kulturråd representerer tilskuddet til OBA ikke bare et fast driftstilskudd, men også et driftstilskudd til en etablert og velfungerende institusjon med sitt hovedsakelige virke på utdanningsområdet. Ettersom delingen, og fordelingen, av tilskuddet til OBA mellom kultur- og utdanningsbudsjettet synes å ha historiske, og i denne sammenheng, tilfeldige årsaker, bør det derfor vurderes om hele, eller i det minste størsteparten av, driftstilskuddet bør flyttes fra post 74 i Norsk kulturråd og over til utdanningsbudsjettet under UFD.

OBA selv mener at både UFD og KKD bør være finansieringskilder, fordi Akademiets virksomhet omfatter både folkemusikkundervisning og kulturformidling. I den grad deler av det statlige driftstilskuddet til OBA fortsatt skal gå over Kultur- og kirke departementets budsjett, bør det vurderes å flytte denne delen av tilskuddet fra post 74 i Norsk kulturråd og til kap. 323, post 78 på

KKDs budsjett, der for eksempel tilskuddet til Rådet for folkemusikk og folkedans befinner seg. Akademiet vil så kunne søke Norsk kulturråd, post 50, om midler til særskilte prosjekter.

Litteratur

Arnestad, Georg (2001): "Men vi skal koma i hug at tradisjonen alltid vert oppløyst og omskapt ...". Om folkemusikk og folkedans i det seinmoderne Noreg. Norsk kulturråd, rapport nr. 27, 2001.

Borgen, Jorunn Spord (2003): Ole Bull Akademiet. En gjennomgang av kursvirksomheten. NIFU skriftserie nr. 20/2003.

Stubseid, Gunnar (1992): Frå spelemannslære til akademi. Bergen, Forlaget Folkekultur.

Stubseid, Gunnar (1985): Ole Bull Akademiet: Ein spelemannsdraum vert røyndom. I Bolstad et. al (1985): Norske toner. Heidersskrift til Sigbjørn Bernhoft Osa. Oslo, Universitetsforlaget.

Stubseid, Gunnar (2003): Sigbjørn Bernhoft Osa: spelemannen, slåttane, sogene, samtida. Bergen, Eide.

KUF/Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (1999): Fra vugge til podium. Utredning om den faglige organisering av musikkutdanning (Boysen-utvalget).